

**MASAYOSHI
OYA**

MASAYOSHI OYA

Intervju: Sara Michaëlsson och Magnus Haglund
Text: Sara Michaëlsson · Fotograf: Peter Claesson

*»Intresset för svensk kultur väcktes delvis genom musiken.
För mig blev The Cardigans en av ingångarna till det svenska.
Jag gillade deras musik och hur de framförde den.
Deras uttryck var distinkt och tydligt, men
samtidigt mjukt och icke-aggressivt.
Det tilltalade mig och gjorde mig nyfiken.«*

Masayoshi Oya

KONSTNÄREN OCH KERAMIKERN MASAYOSHI OYA har sedan han kom till Sverige 2007 utvecklat ett personligt, föränderligt uttryck och skapat konst i skärningspunkten mellan två kulturer – den japanska och den svenska.

Hans dubbla perspektiv och vetgiriga blick befriar även betraktaren från slentrianseendet. Vi kan urskilja det nya i det gamla, men också spåren av tradition och historia i det vi uppfattar som nytt. Leran är hans favoritmaterial, men Masayoshi Oya arbetar även i textil, metall och papper. Hans produktion omfattar såväl bruksföremål som konstobjekt. Vad som är vad ligger i betraktarens öga. Själv gör han ingen skillnad.

Efter två år på Capellagårdens keramiklinje, och en masterexamen på HDK här i Göteborg, startade han omgående sin egen verksamhet. 2015 nominerades han till priset Formex Nova som årets nordiska formgivare.

Men hur började det egentligen? En träslöjds lärare som gick i pension och ersattes av en keramiker blev den åtta-nio-åriga Masayoshi Oyas första kontakt med leran. När träslöjdslektionerna övergick i keramikundervisning uppstod en omedelbar kärlek till materialet. Drömmen om att bli keramiker föddes, men vägen dit blev långtifrån spikrak.

Masayoshi Oya föddes 1979 i Tokyo, där han växte upp med sina föräldrar och två bröder. Intresset för keramiken och behovet att skapa levde vidare, men Masayoshi Oya började på universitetet och tog en kandidatexamen i geografi med miljövetenskaplig inriktning. Trots det återvände han till keramiken, samtidigt som han arbetade som personlig assistent åt äldre.

– Jag har alltid gillat att prata och umgås med äldre människor och tillbringade mycket tid med mina far- och morföräldrar, säger Masayoshi Oya, när vi slagit oss ner runt bordet på kaféet vid Eriksbergstorget, där vi stämt möte.

– Jag tyckte om att lyssna på deras berättelser och ta del av deras erfarenheter. När jag hade tagit min examen på universitetet 2003 kände jag att detta egentligen inte alls var vad jag ville ägna mig åt. Jag fortsatte i stället, parallellt med arbetet, att utbilda mig som keramiker. Men det var svårt att få tiden att räcka till. 2005–2007 gick jag en utbildning i Aichi, i mellersta Japan, en sorts yrkeshögskola kan man säga, med inriktning på brukskeramik.

Undervisningen var mycket strikt och systematiskt uppbyggd. Målet var att lära sig allt från grunden, att tillägna sig och behärska alla moment i den keramiska processen, att kunna framställa koppar, fat och tallrikar med exakt samma mått, vikt och utseende.

– Jag är verkligen glad och tacksam över den breda bas utbildningen gav mig, men kände också att det var något som saknades, säger Masayoshi Oya. Mitt eget uttryck, min egen personlighet.

Masayoshi Oya utvecklar sina tankar om skillnaderna mellan Japan och Sverige i synen på bruksföremål och hantverk. Brukskeramik har av hävd mycket hög status i Japan, det är en viktig konstform där traditionen bakåt lever vidare och vårdas, men där det personliga uttrycket inte självklart premieras. Hela strukturen är annorlunda: eleven undervisas av en lärare som i sin tur går i lära hos en lokal mästare som också är elev till den mästare som nått högst i hierarkin.

– När jag kände att jag hade lärt mig allt jag kunde, växte samtidigt min längtan efter nya perspektiv, säger Masayoshi Oya. Jag visste att jag hade något eget att förmedla, något som ville ut. Japan är i högre grad än Sverige ett grupsamhälle. Du sätter kollektivet, gruppen, familjen främst och tar i första hand hänsyn till förväntningarna från omgivningen, strävan

efter balans och harmoni, innan du frågar dig vad du själv vill. Jag tänkte att det skulle bli lättare att ta reda på vad det var jag själv ville om jag utsatte mig för någonting helt nytt och okänt.

Och att det blev just Sverige har delvis en botten i musiken?

– Ja, säger Masayoshi Oya. Svensk musik var väldigt stort i Japan då. Jag lyssnade på många olika band, men fastnade för The Cardigans. Och José González!

Han fick faktiskt ett av Stenastiftelsens kulturstipendier för sju år sedan, 2012. Det fanns och finns ett motsvarande intresse här i Sverige för japansk musik och olika kulturyttringar, inte minst manga. Vad beror det här ömsesidiga intresset på, tror du?

– Vi har nog lätt att känna igen oss i varandra. Det finns en viss tillbakadragenhet och försiktighet som känns bekant. Men det är naturligtvis så att man från bägge håll kan ha romantiserade föreställningar om hur det är i det andra landet. Det är det som är så intressant med att flytta. Man ser sig själv och sin egen kultur i ett nytt ljus och får en djupare förståelse för både sitt eget ursprung och den nya kultur man befinner sig i.

Hur gick det till när du kom till Sverige? Du behärskade varken svenska eller engelska när du tog beslutet att söka dig hit, eller hur?

– Nej, jag kunde ingenting, säger Masayoshi Oya. Jag hade tagit reda på att Capellagården på Öland hade keramikutbildning och skickade ansökningshandlingar dit. Jag fick göra en telefonintervju med keramikern Kennet Williamsson, som var lärare där. Vi blev senare mycket goda vänner och håller fortfarande kontakt. Jag svarade »yes, yes« på allt han sade, utan att förstå ett enda ord. Men jag kom faktiskt inte in först. Efteråt fick jag höra att de tyckte att jag redan hade den erfarenhet som kursen skulle ge, vilket jag inte alls håller med om. När någon sedan hoppade av och lämnade sin plats, fick jag trots allt börja.

Det krävs ett visst mod för att ta ett sådant steg. Du lämnade allt utan att kunna språket och utan att känna en enda person i det land du flyttade till.

– Ja, men jag var ung och tänkte inte så långt, säger Masayoshi Oya och skrattar litet. Men jag hade sådana magsmärtor innan jag skulle flyga att jag var tvungen att uppsöka sjukhus!

På Capellagården, där eleverna bor på internat, fick Masayoshi Oya snabbt försöka att anpassa sig till det nya landet samtidigt som han lärde sig engelska och svenska.

– Allt var nytt. Men vi blev litet som en familj, eftersom vi bodde och arbetade så tätt tillsammans. Jag har fortfarande kontakt med flera av mina kurskamrater från Capellagården. De hjälpte mig med allt och lärde mig först engelska och sedan svenska.

Hur upplevde du tiden där?

– Jag uppskattade verkligen friheten och möjligheterna som öppnade sig. Samtidigt som lärarna fanns tillgängliga fick vi experimentera och pröva oss fram. Jag kunde koncentrera mig helt på mitt arbete och behövde inte tänka på någonting annat, inte ens att laga mat. Allt praktiskt var ordnat.

Efter Capellagården började du på HDK och gick direkt till den tvååriga masterutbildningen. Vilka är dina erfarenheter därifrån?

– Jag kände att jag var något på spåren och ville fortsätta mitt sökande efter ett eget uttryck, säger Masayoshi Oya. Jag funderade på Konstfack i Stockholm, men valde HDK för att jag trodde att inriktningen på konsthantverk passade mig bättre. Dessutom tyckte jag om Göteborg. Jag ville inte längre bo i en så enormt stor stad. Jag tror att en del av svårigheterna med att hitta en egen identitet hade att göra med känslan av att bara vara en av många, många miljoner. Tokyo är så oöverblickbart. Göteborg kändes lagom.

*Detta drejsken i trä är det första verktyg jag tillverkade
själv när jag gick på keramikskolan i Japan 2005–07.
Vi fick lära oss att göra våra egna verktyg och nu,
nästan 15 år senare, använder jag det fortfarande.*

MASAYOSHI OYA

Kommer du ihåg vad du sökte in med? Vad det var du höll på med då?

– Jag hade börjat tänka att allt som hade med Japan och japansk tradition att göra egentligen inte var mitt eget, att om jag suddade ut och eliminerade det skulle jag nå fram till det som var personligt. Jag började att experimentera med olika tekniker och material, använde mycket färg. Det var roligt och spännande och ledde till att jag tillägnade mig en massa ny kunskap.

Men samtidigt kan vi aldrig suddas ut vår bakgrund, vi kommer alla någonstans ifrån, bär med oss erfarenheter och kunskaper. Det finns väl egentligen ingen motsättning mellan att hitta sitt eget personliga uttryck och att vara en del av en tradition, att föra något vidare på sitt eget vis?

– Nej, precis, säger Masayoshi Oya. Det var det jag till sist förstod när jag lämnade HDK. Jag insåg att det jag letade efter i stället var *mötet*, samtalet mellan de olika kulturerna. Det blev mitt koncept – en sammansmältning mellan det nordiska och det japanska. En konst där skönheten ligger i kontrasterna, i skarvarna och olikheterna. Där det ena uttrycket förstärker det andra, gör det nytt. Jag bejakade mitt japanska arv och började att se det som en tillgång. Nu försöker jag att smälta samman det gamla och det nya, bli friare i mitt uttryck, vara mig själv. I Sverige finns det utrymme för att pröva sig fram, slå in på nya vägar. Det är något jag verkligen uppskattar.

Du arbetar även med textil och metall. Berätta litet mer om det.

– Textil och mönster ligger nära till hands eftersom jag målar på min keramik, säger Masayoshi Oya. Däremot kan det vara svårt att hitta rätt färger för keramiken, att hitta färgkroppar som inte förändras eller bleknar i bränningen. Nu har jag en bra leverantör och använder sedan en tid tillbaka starka färger. Gult, orange, rött och blått, även på brukskeramiken. Det är ganska

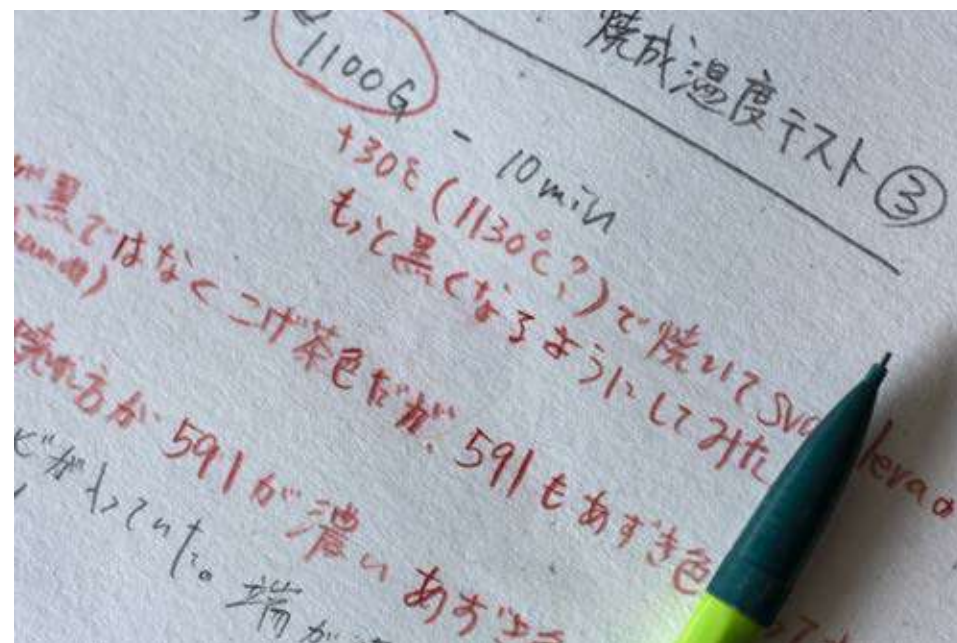
nytt för mig. I Japan vill man helst inte att starka färger eller mönster skall störa upplevelsen och intrycket av det som skall serveras. Efter Formex-nomineringen 2015 fick jag förfrågningar från bland annat Hemtex om att skapa mönster för bäddtextilier och jag har även gjort mönster till ett japanskt företag, för gardiner, dukar och andra textilier. Jag fortsätter gärna att arbeta med både textil och metall. Det finns mycket kvar att upptäcka.

Har flytten hit påverkat din färgskala, tror du? Just nu sitter vi med utsikt över vatten och himmel, med Göta älv alldeles utanför kaféfönstren. De blå tonerna återkommer ofta i din keramik.

– De starkare färgerna började jag med här, säger Masayoshi Oya. Många svenskar uppskattar starka kulörer och kraftfulla

mönster på bruksföremål. När jag kom hit var jag mer van vid att använda olika bruna schatteringar, jordfärger, blekare nyanser. Här är havet en ständig inspirationskälla. Att varje dag kunna se hur det förändras i förhållande till ljus och vind, hur ytan aldrig är densamma.

Vi skall snart gå till din ateljé och verkstad. Men om du skulle beskriva den för oss?

– Det är kaos där just nu, allt är rörigt. Jag skall vara med på en utställning som öppnar nästa vecka, och har mycket kvar att göra. När jag jobbar med brukskeramik är det litet mer ordentligt. Allt följer en given ordning.

Vi lämnar kaféet där vi suttit och promenerar i det starka försommarljuset mot Gamla Lundby, där Masayoshi Oya har sin verkstad i ett före detta bageri.

– Jag bor på andra sidan huset, säger Masayoshi Oya när vi kommit fram. Det är väldigt praktiskt när jag behöver springa hit för att sätta på ugnen till exempel.

Inne i ateljén står keramik i olika stadier, i väntan på att färdigställas. Längs ena långväggen löper en hylla där tallrikar, vaser, tekannor, koppar, fat och skulpturala objekt samsas om utrymmet. I ett hörn står något som visar sig vara en indrejningsmaskin.

– Det är ett hemmabygge, säger Masayoshi Oya. Jag hade inte så mycket pengar och fick hjälp av en kompis att konstruera den. Vi använde bland annat delar av ett gammalt cykelstyre. Jag försöker numera tänka på att återvinna så mycket som möjligt, i alla processer och moment av arbetet, inte minst med tanke på miljön.

På ett bord ligger något som ser ut som tunna pappersark, formade i mjuka båglinjer.

– Det är keramiskt papper, säger Masayoshi Oya. Jag experimenterar med olika glasyrer. Ibland spricker det, när leran drar

isär det hela. Då blir det något annat än det man tänkt sig, men kanske fint ändå.

Det är inte sällan just i misstagen eller i det slumpmässiga som det riktigt intressanta uppstår. Utan det här »misstaget« hade du aldrig fått fram krackeleringen som liknar regnvåt, glänsande stenläggning. Det är väldigt vackert.

– Det gäller att komma ihåg sina lyckade misstag, så att man i bästa fall kan upprepa dem, eller i alla fall variera dem. Här hade jag för hög temperatur i bränningen, säger Masayoshi Oya och visar en rostfärgad kruka med små vårtliknande utbuktningar i den matta ytan.

– Nu vet jag hur jag skall få fram just den effekten och kan upprepa det. Eller när färgen på penseln tog slut när jag hade kommit halvvägs i en rand. Det blev en extra, slumpmässig, kvalitet när jag var tvungen att börja om med ny färg och linjen fick ett annat liv.

En lika banal som svår fråga – varifrån hämtar du din inspiration?

– Från allt som är runtomkring mig. Från det jag ser, hör och upplever. Men också mycket från själva processen, från handens arbete med materialet.

Vet du något om vad du kommer att visa på Göteborgs konstmuseum i december? Har du bestämt dig för vad du vill göra?

– Jag vet inte riktigt än, men jag kommer att utnyttja chansen att experimentera och kanske skapa ett möte mellan fotografi och keramik. Vi får se, inget är klart ännu. Att jag får ett stipendium från Stenastiftelsen just nu känns som ett ödets ingripande. Jag har, för att kunna försörja mig och upprätthålla mitt uppehållstillstånd som egen företagare, varit tvungen att arbeta konstant, under flera års tid. Jag har så mycket inom mig som jag vill pröva, det har bara saknats tid och utrymme.

